

Warszawa, 20-11-2025 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

II.510.1307.2025.MA

Pan

Waldemar Żurek

Minister Sprawiedliwości

Prokurator Generalny

ePUAP

dot. DL-VII.401.2.2025

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z dnia 22 października 2025 r., przedstawiam uprzejmie uwagi do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego ozn. UD302, znajdującego się na stronie Rządowego Centrum Legislacyjnego¹, dotyczącego zmian art. 87 k.p.k.² w zakresie wprowadzającym sądową kontrolę decyzji prokuratora w przedmiocie odmowy dopuszczenia do udziału w postępowaniu pełnomocnika osoby niebędącej stroną.

Potrzeba przeprowadzenia nowelizacji wynika m.in. z krytyki wyrażanej sukcesywnie w kolejnych wystąpieniach, odpowiednio Rzecznika VI kadencji z dnia 15 września 2014

¹ <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12403455> (dostęp: 4.11.2025 r.).

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 46 z późn. zm.; dalej: k.p.k.).

r.³, Rzecznika VII kadencji z dnia 12 października 2018 r.⁴ oraz w moich ostatnich wystąpieniach z dnia 27 sierpnia 2024 r. i 19 maja 2025 r.⁵.

Dotychczasowa regulacja pozostawiająca na etapie postępowania przygotowawczego kontrolę decyzji o niedopuszczeniu do udziału w czynności procesowej pełnomocnika osoby niebędącej stroną wyłącznie pionowi prokuratorskiemu, pozostaje niezgodna z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 77 ust. 2 Konstytucji RP, co stanowiło także konkluzję przystąpienia Rzecznika VII kadencji do skargi konstytucyjnej ozn. sygn. akt SK 44/15⁶.

Przedłożony projekt uwzględnia postulaty przedstawione w wystąpieniach RPO jedynie kierunkowo. Świadczą o tym odstępstwa od możliwości przeprowadzenia czynności procesowej z udziałem pełnomocnika osoby niebędącej stroną, pomimo nawet zgłoszenia przez niego udziału. Jeśli te założenia zostaną sfinalizowane w procesie legislacyjnym, uprawnienia osoby niebędącej stroną do udziału w czynnościach procesowych z asystą pełnomocnika, pozostaną nadal w formie deklaratywnej. Mając na uwadze powyższe, należy zgłosić uwagi o następującej treści.

1. Projektowany art. 87 § 4 k.p.k.

Uwagi

Należy zgodzić się z wyrażoną w uzasadnieniu argumentacją, że usunięcie art. 87 § 3 k.p.k. nie jest konieczne, a wystarczające dla zabezpieczenia gwarancji konstytucyjnych jest wprowadzenie sądowej kontroli dla decyzji prokuratorskiej o odmowie dopuszczenia do udziału w postępowaniu pełnomocnika osoby niebędącej stroną.

³ <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/do-ms-ws-odmowy-dopuszczenia-pelnomocnika-osoby-niebedacej-strona> (dostęp: 5.11.2025 r.).

⁴ <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-powinno-byc-odwo%C5%82anie-do-sadu-na-odmowe-ustanowienia-pe%C5%82nomocnika-osoby-niebedacej-strona> (dostęp: 5.11.2025 r.).

⁵ <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-odwolanie-sad-odmowa-ustanowienia-pelnomocnika-osoby-niebedacej-strona-ms-odpowiedz> (dostęp: 5.11.2025 r.). Samo jednak uzasadnienie do niniejszego projektu odnosi się tylko do pierwszego z tych wystąpień. Wątpliwości co do zgodności art. 87 § 3 k.p.k. z Konstytucją RP zasygnalizowano również w opinii Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego z dnia 12 grudnia 2014 r. Opinia w sprawie wyłączenia sądowej kontroli orzeczeń prokuratora w przedmiocie odmowy dopuszczenia w postępowaniu przygotowawczym pełnomocnika osoby niebędącej stroną przygotowana przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego przy Ministrze Sprawiedliwości w dniu 12 grudnia 2014 r., <https://www.gov.pl/attachment/82637d82-c554-4ef0-9ec8-6b8af832ac66> (dostęp: 5.11.2025 r.).

⁶ Postanowienie TK z dnia 6 czerwca 2018 r., SK 44/15, OTK-A 2018, nr 37, o umorzeniu postępowania z przyczyn formalnych. Podobnie w postanowieniu z dnia 16 września 2019 r., Ts 93/19, OTK-B 2020, nr 22, Trybunał odmówił nadania sprawie dalszego biegu.

Projektodawca uzasadnia konieczność pozostawienia art. 87 § 3 k.p.k. w dotychczasowym brzmieniu niewielkim statystycznie wykorzystywaniem przez prokuratorów możliwości odmowy dopuszczenia do udziału w postępowaniu pełnomocnika dla osoby niebędącej stroną oraz faktem, że w aktach sprawy mogą znajdować się informacje niejawne o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”, co rodzi potrzebę ograniczenia kręgu osób, mających wiedzę o tych materiałach wyłącznie do osoby świadka, któremu dokumenty o takim charakterze mogą być w trakcie przesłuchania okazywane. Choć sposób zredagowania treści § 5 i użyte w nim klauzule generalne, zdają się temu wąskiemu *ratio legis* zaprzeczać, nie można nie przyznać racji, iż dynamika postępowania przygotowawczego, zwłaszcza na jego wczesnym stadium, wymaga zapewnienia organom ścigania minimalnych warunków dla skuteczności przedsięwziętych działań. Z tej racji, sam fakt pozostawienia sądowi, a w postępowaniu przygotowawczym prokuratorowi, możliwości odmowy dopuszczenia do udziału w postępowaniu pełnomocnika dla osoby niebędącej stroną, nie budzi zastrzeżeń.

Projekt przewiduje bezpośrednią kontrolę sądu, bez uprzedniego kierowania zażalenia do instancji prokuratorskiej. W dotychczasowych wystąpieniach RPO postulował rozwiązanie kompromisowe, stwarzające wpierw możliwość złożenia zażalenia do prokuratora bezpośrednio przełożonego, który w razie nieuwzględnienia zażalenia zobowiązany byłby przekazać je bezpośrednio do sądu. Jest to rozwiązanie umożliwiające prokuratorowi konwalidowanie wadliwej decyzji, bez potrzeby uruchamiania instancji sądowej, co może przyspieszyć postępowanie. Niemniej, niezależnie od powyższego, przewidziane przez projektodawcę bezpośrednie kierowanie zażalenia do sądu, należy przyjąć z akceptacją. Zawartym w uzasadnieniu argumentem, który przesądził o takiej decyzji, jest brak obaw projektodawcy, w oparciu o dostępne mu dane statystyczne, co do częstotliwości wykorzystywania przez prokuratorów odmowy z art. 87 § 3 k.p.k. i w związku z tym znikomy odsetek postępowań kontrolnych, które nie wpłyną na wydłużenie procesów karnych.

Projektodawca, dzieląc zapatrywanie co do potrzeby zapewnienia możliwości sprawnego prowadzenia postępowania przygotowawczego, proponuje nakaz niezwłoczności rozpoznania przez sąd zażalenia, z określeniem maksymalnego 7-dniowego terminu, liczonego od przekazania sądowi zażalenia wraz z niezbędnymi aktami. Zastrzeżenia budzi jednak fakt, że projektodawca nie obwarował powyższego terminu na rozpoznanie zażalenia zobowiązaniem prokuratora do sprawnego przekazania zażalenia z aktami, limitowanego określonym terminem, jak ma to miejsce w art. 463 § 2 k.p.k.

Powołany art. 463 § 2 k.p.k. odnosi się do dwóch rodzajów zażaleń, które na gruncie obowiązującego k.p.k. są obwarowane instrukcyjnym terminem ich rozpoznania, w tym kontroli postanowień w przedmiocie tymczasowego aresztowania (art. 252 § 3 k.p.k.) oraz zabezpieczenia majątkowego (art. 292a § 3 k.p.k.). Stosownie do art. 463 § 2 k.p.k. zażalenie na postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania oraz zabezpieczenia majątkowego powinno być przekazane do rozpoznania w ciągu 48 godzin. Nie ma podstaw, aby kolejnego przypadku wyznaczenia sądowi terminu na rozpoznanie zażalenia, o którym mowa w projektowanym art. 87 § 4 k.p.k., nie zabezpieczyć dodatkowym zdyscyplinowaniem prokuratora, przewidując w ślad za art. 463 § 2 k.p.k., termin 48 godzin na przekazanie sądowi zażalenia wraz z niezbędnymi aktami.

W związku z powyższym należałoby zaproponować zmianę art. 463 § 2 k.p.k. o następującej treści:

„Zażalenie na postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania, zabezpieczenia majątkowego oraz odmowy dopuszczenia do udziału w postępowaniu pełnomocnika osoby niebędącej stroną, powinno być przekazane do rozpoznania w ciągu 48 godzin”.

2. Projektowany art. 87 § 5 k.p.k.

Uwagi

W projektowanym art. 87 § 5 zdanie pierwsze k.p.k. wprowadzono zasadę, że postanowienie prokuratora w przedmiocie odmowy, o której mowa w art. 87 § 3 k.p.k., staje się wykonalne z dniem uprawomocnienia. Wykonalność należy zaś rozumieć jako prawną, a nie faktyczną, dopuszczalność wykonania orzeczenia, która może dotyczyć również rozstrzygnięć proceduralnych. Jak podkreśla się w literaturze, wykonalność na płaszczyźnie wewnętrznej jest skutkiem prawomocności. W odniesieniu do wykonania wyroku karnego zawsze dopuszczalność jego wykonania jest uzależniona od uprawomocnienia, zaś w kontekście postanowień reguła jest odmienna, gdyż na zasadzie wykładni *a contrario* do art. 462 k.p.k., regułą jest wykonalność z chwilą ich wydania⁷.

⁷ S. Steinborn, 3.5.1. *Skutki na płaszczyźnie wewnętrznej* [w:] *Prawomocność części orzeczenia w procesie karnym*, Warszawa 2011.

Skutkiem zaskarżalności orzeczeń jest brak możliwości ich wykonania (suspensywność), który wobec wyroku przyjmuje postać suspensywności bezwzględnej, zaś wobec postanowień postać suspensywności względnej. Ta ostatnia postać suspensywności zakłada, że orzeczenie nawet w wypadku jego prawidłowego zaskarżenia jest, co do zasady, wykonywane, ale organ może podjąć odmienną decyzję co do jego wykonalności, albo określony przepis prawa może stanowić inaczej i gdy przybiera to zależność od określonego zdarzenia procesowego przewidzianego ustawą, możemy mówić o tzw. suspensywności warunkowej⁸. Zawsze jednak, względna suspensywność postanowień jest uwarunkowana decyzją organu lub konkretną cechą, ustawa nie odnotuje dla tych decyzji procesowych suspensywności *ex lege*, zależnej tylko od faktu braku prawomocności.

Projektodawca w art. 87 § 5 zdanie pierwsze k.p.k. konstruuje dla zaskarżalnego postanowienia prokuratorskiego w przedmiocie odmowy dopuszczenia do czynności procesowej pełnomocnika osoby niebędącej stroną zasadę bezwzględnej suspensywności, dotychczas przewidzianej tylko dla wyroków wraz z dwoma wyjątkami (wypadku niecierpiącego zwłoki i ważnego interesu śledztwa), które warunkują wykonalność postanowienia przed jego uprawomocnieniem (na kształt natychmiastowej wykonalności postanowienia).

Projektodawcy zapewne chodziło o zasadnicze zapobieżenie konsekwencjom wykonania postanowienia, a więc przesłuchania osoby niebędącej stroną bez pełnomocnika, gdyby na skutek zaskarżenia doszło do jego zmiany lub uchylecia. Wstrzymanie bowiem wykonania niektórych czynności procesowych, nieprawomocnych i zakwestionowanych w drodze zażalenia, jest konieczne tak ze względów pragmatycznych, jak i gwarancyjnych. Nieodwracalności wykonania, nie sposób sanować nawet w drodze następczego uchylecia postanowienia, gdy spowodowało dla osoby istotną krzywdę, nieodwracalne wręcz następstwa procesowe. Niekiedy tylko wstrzymanie wykonania zaskarżonego postanowienia może zapobiec praktycznej dezaktualizacji zażalenia.

Projektowane rozwiązanie jest odmienne od dotychczasowej zasady względnej suspensywności zażaleń, w tym wypadku wstrzymując *ex lege* postanowienie aż do uprawomocnienia się, a więc nie uzależniając możliwości wykonania postanowienia od wniesienia zażalenia, decyzji procesowej czy określonego zdarzenia. Wadliwe nie jest samo odwrócenie kolejności, co jest zasadą a co wyjątkiem, ale skutki jakie rodzi

⁸ M. Lipczyńska, *Model postępowania kontrolnego w k.p.k. z 1969 r.*, „Państwo i Prawo” 1971, nr 2, s. 310; S. Zabłocki, M. Klubińska [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom IV. Komentarz do art. 425–467*, red. R. A. Stefański, Warszawa 2021, art. 462.

odmienne ukształtowanie wyjątków od zasady dla toczącego się postępowania kontrolnego. Dotychczasowa, jednolita konstrukcja wykonalności postanowień oparta na względnej suspensywności, przewiduje wprawdzie wyjątki bezwzględnie wstrzymujące wykonalność (art. 237 § 2 zd. 2 k.p.k., art. 257 § 3 k.p.k., art. 290 § 3 k.p.k., czy art. 293 § 5a k.p.k.), ale każdorazowo odnoszące się niepodzielnie do konkretnych postanowień zapadających w toku procesu. Powyższe zatem nie stwarza pola do nadużyć czy niejednolitej wykładni tej samej instytucji i zapadającego w jej toku postanowienia, czyniąc tak ważny aspekt wykonalności orzeczenia transparentny i przewidywalny dla obywatela.

Inaczej to przewiduje projektowany art. 87 § 5 k.p.k., w ramach jednej instytucji prawnej dopuszczając obok bezwzględnej suspensywności jako zasady także wyjątki opisane klauzulami generalnymi, które arbitralnie może wykorzystać prokurator, choćby dla udaremnienia potencjalnej kontroli zażaleniowej wydanych przez niego postanowień. O ile zasługuje na uwzględnienie samo wstrzymanie wykonalności, o tyle przewidziane od niego wyjątki stwarzają zbyt szeroko zakrojone warunki dla organu prokuratorskiego do natychmiastowego przeprowadzenia czynności bez udziału pełnomocnika osoby niebędącej stroną, pomimo nieprawomocności postanowienia, o którym mowa w art. 87 § 3 k.p.k.

Jest to rozwiązanie ingerujące w wykonalność postanowienia o odmowie dopuszczenia pełnomocnika, zanim jeszcze dojdzie do jego uprawomocnienia, a więc także rzutujące na funkcjonalność dokonanej kontroli zażaleniowej sądu przez wzgląd na zbyt szeroko zakrojony zakres klauzul: *w wypadkach niecierpiących zwłoki albo gdy przemawia za tym ważny interes śledztwa*. Zanim bowiem osoba niebędąca stroną zdecyduje się skierować zażalenie, prokurator ma szansę zapobiegliwie, wyjątkowo przeprowadzić czynność procesową bez pełnomocnika, którą najczęściej będzie przesłuchanie takiej osoby w charakterze świadka, co dalej czyni złożone zażalenie w istocie bezprzedmiotowym i samą kontrolę sądową wyłącznie fasadową.

Nieostrość przesłanek powoduje, że nawet jeśli świadek zdecyduje się złożyć zażalenie, przyjęte rozwiązania pozwolą prokuratorowi udaremnąć następczą kontrolę zażaleniową, naruszając pozycję sądu jako gospodarza postępowania incydentalnego i uzależniając od wcześniejszej aktywności procesowej prokuratora. To bowiem od decyzji prokuratora, a nie sądu, będzie uzależnione czy ewentualna kontrola sądu ma jeszcze praktyczne przełożenie dla sytuacji procesowej osoby niebędącej stroną, np. świadka, którego przesłuchano bez udziału pełnomocnika jeszcze przed

rozpoznaniem zażalenia sądu. Wówczas ta sądowa kontrola traci realny charakter, co może prowadzić do naruszenia zasady rzetelnego procesu (art. 6 EKPC⁹).

Rozwiązanie niewątpliwie stanowi znaczne ułatwienie dla prokuratorów uprawnionych do niejako „nadzabezpieczenia” na wypadek złożenia zażalenia, grozi jednak arbitralnością działań organów ścigania. Jeśli na aprobatę zasługuje sam fakt, aby zachodziła wyjątkowa możliwość wykonania czynności procesowej przed dniem uprawomocnienia, to należy zgłosić zastrzeżenia co do zakresu wyjątków pozwalających na tzw. natychmiastową wykonalność decyzji prokuratora.

W szczególności należy zwrócić uwagę na pierwszą przesłankę „wypadku niecierpiącego zwłoki”, która wobec równocześnie przewidzianego dla sądu wymogu niezwłoczności rozpoznania zażalenia, w tym wypadku nie później niż przed upływem 7 dni od przekazania sądowi zażalenia wraz z niezbędnymi aktami, jest w istocie normą pustą. Przez niezwłoczność należy rozumieć rozpoznanie bez zbędnej zwłoki; tak szybko, jak jest to w okolicznościach konkretnej sprawy możliwe; natychmiast; w najkrótszym czasie¹⁰. Jeśli bowiem projektodawca na wielu płaszczyznach zabezpieczył koncentrację procesową kontroli zażaleniowej sądu, nakazując jej niezwłoczność, a z drugiej strony, od tak zakreślonej zasady niezwłoczności rozpoznania przewiduje jeszcze na zasadzie wyjątku wyższego rzędu „wypadek niecierpiący zwłoki”, to popada w wewnętrzną sprzeczność, wprowadzając rozwiązanie nadmiarowe.

W uzasadnieniu projektodawca sprowadził dokonanie czynności niecierpiących zwłoki do przykładowej sytuacji, gdy doszło do zatrzymania podejrzanego i prokurator rozważa zastosowanie tymczasowego aresztowania. Ta okoliczność powinna zostać objęta drugą z przesłanek, którą w niniejszej opinii także proponuję przeformułować.

Dostrzegając, że w dynamice procesowej mogą zachodzić takie zdarzenia faktyczne, które czynią późniejsze przeprowadzenie czynności niemożliwym, a jednocześnie dotyczą samej osoby a nie zaś toku i prawidłowości postępowania (np. śmierć, obłożna choroba, daleki wyjazd), należałoby szeroki desygnat terminu „wypadek niecierpiący zwłoki” zastąpić węższym, konkretyzującym o treści „niemożności przeprowadzenia czynności”.

W przypadku drugiej przesłanki „ważnego interesu śledztwa”, także użytej na okoliczność wykonalności postanowienia z art. 87 § 3 k.p.k. przed jego

⁹ Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.; dalej: EKPC).

¹⁰ Zob. postanowienia SN z dnia: 1 czerwca 2000 r., II KZ 59/00, LEX nr 40517; 30 sierpnia 2007 r., IV KO 63/07, LEX nr 471395.

uprawomocnieniem, należy mieć na uwadze treść uzasadnienia projektu, które wyjaśnia celowość użytej konstrukcji. Projektodawca wskazał na intencje sprzeczne z terminem, którego użył na ich realizację. Wskazano mianowicie, że „ważny interes śledztwa” będzie „pozwalał państwu polskiemu zmagać się z szeregiem zarówno wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń, na które musi być przygotowane”. Ta okoliczność wskazuje, że zakres znaczeniowy zwrotu „ważny interes śledztwa” w stosunku do zakładanego w uzasadnieniu *ratio legis* jest odmienny. W świetle powyższego, jeśli projektodawca chciałby zabezpieczyć tak enigmatycznie opisane zmaganie się z zagrożeniami zewnętrznymi i wewnętrznymi, powinno być to objęte bardziej adekwatnym terminem „ważny interes państwa”, który w świetle ostatnich nowelizacji bywa nadużywany. W tym jednak przypadku jest terminem odpowiadającym deklarowanym intencjom. Jeśli spojrzeć na stan *de lege lata* łącznie z projektowanymi ustawami, choćby drukiem poselskim nr 1600¹¹, ustawa karnoprosowa będzie posługiwać się zarówno klauzulą „interesu wymiaru sprawiedliwości”, „ważnym interesem śledztwa lub dochodzenia”, a obok tego „ważnym interesem śledztwa”, „ważnym interesem państwa”, czy „ochroną bezpieczeństwa narodowego”. Tak zarysowany trend zmian, zastosowany w jednej z ustaw regulującej prawo penalne, nie może zakładać wyłącznie procesowej pragmatyki i uelastycznienia stosowania ustawy, bez dostrzeżenia niebezpieczeństwa zagrażającego podstawowym prawom i gwarancjom uczestników tego postępowania, jakie płynie z nadużywania pojęć nieostrych w tej samej ustawie.

Wracając jednak do projektowanej przesłanki „ważnego interesu śledztwa”, należy przez ten termin rozumieć działania zakłócające tok postępowania w poważnym stopniu, opóźniające proces, utrudniające lub uniemożliwiające realizację celów postępowania, godzące w jego interes. Dotychczas w k.p.k. termin ten jest ujęty chociażby w art. 317 k.p.k. jako uzasadnienie odmówienia dopuszczenia strony do udziału w czynności dowodowej postępowania przygotowawczego. Inne jest jednak *ratio legis* użycia tego terminu na okoliczność czynności dowodowych postępowania przygotowawczego w art. 317 k.p.k., a inny kontekst procesowy w art. 87 k.p.k., co nie pozwala przyjąć projektowanego zapożyczenia terminu bez zastrzeżeń.

Podstawową bowiem czynnością, w ramach której osoba niebędąca stroną będzie domagała się udziału pełnomocnika, odnajdując swój interes w toczącym się postępowaniu w rozumieniu art. 87 § 2 k.p.k., będzie czynność przesłuchania w charakterze świadka. Decyzja o odmowie dopuszczenia pełnomocnika, zastrzeżona dla prokuratora, nie może być wyrazem jego dowolności, niepopartym

¹¹ <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/druk.xsp?nr=1600> (dostęp: 5.11.2025 r.).

okolicznościami, które mają faktycznie chronić dobro postępowania, a w zasadzie bieżące czynności śledcze. Za takowe nie można uznać względów ekonomiki procesowej, o czym była już mowa. Jeśli zaś spojrzeć na rolę pełnomocnika w toku przesłuchania, nie sprowadza się ona do utrudniania ani zakłócania, ale zapewnienia gwarancji poszanowania praw przysługujących osobie przesłuchiwanej. Nie można bowiem wykluczyć, że przesłuchanie świadka może okazać się pierwszą czynnością ukierunkowaną na jej ściganie, zanim zostaną formalnie przedstawione zarzuty.

Przeprowadzenie tej czynności bez udziału pełnomocnika, który zgłosił swój udział, warunkowane szerokim terminem „ważnego interesu śledztwa”, prowadzi do wniosku, że nadal instrumentalnie prokurator będzie mógł instrumentalnie dysponować udziałem pełnomocnika osoby niebędącej stroną w czynności pierwszego przesłuchania w postępowaniu przygotowawczym, dezaktualizując sens następnej kontroli zażaleniowej. Pojęcie „ważnego interesu śledztwa”, z punktu widzenia gwarancji, jakie ma w założeniu stworzyć komentowana nowelizacja art. 87 k.p.k., może prowadzić do iluzoryczności postępowania zażaleniowego.

Mając na uwadze powyższe zastrzeżenia, należałoby zastąpić wyjątek „ważnego interesu śledztwa” terminem o desygnacie węższym, zaczerpniętym z przesłanek stosowania środków zapobiegawczych – „konieczności zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania”. Zakłócenie przebiegu postępowania musi być realne (wynikające z materiału dowodowego), a nie tylko hipotetyczne, a zagrożenie zakłócenia prawidłowego przebiegu procesu ma być związane z osobą, o której mowa w art. 87 § 2 k.p.k. Innymi słowy, konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania ma polegać na stworzeniu dla procesu karnego takich warunków, by mógł być prowadzony bez przeszkód i by zostały osiągnięte cele postępowania karnego, w tym pozbawienie osoby niebędącej stroną, której interesu dotyczy czynność procesowa, możliwości podejmowania działań, które mogłyby utrudnić lub uniemożliwić przeprowadzenie procesu.

Postulowana treść art. 87 § 5 powinna brzmieć: **„Postanowienie prokuratora w przedmiocie odmowy, o której mowa w § 3, staje się wykonalne z dniem uprawomocnienia. Do czasu uprawomocnienia się tego postanowienia czynności dotyczące osoby wskazanej w § 2, w których udział zgłosił jej pełnomocnik, mogą być dokonywane bez jego udziału w wypadkach, gdy zachodzi obawa, że spowoduje to niemożność ich przeprowadzenia albo jest to konieczne dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania”.**

Reasumując, opiniowany projekt ustawy, obok zasługującego na akceptację rozwiązania w zakresie utworzenia kontroli sądowej dla decyzji prokuratorskich

odmawiających dopuszczenia do czynności pełnomocnika osoby niebędącej stroną oraz wstrzymania wykonalności postanowienia prokuratorskiego do chwili jego uprawomocnienia, zawiera również propozycje, które budzą zastrzeżenia i powinny być one przedmiotem pogłębionej analizy. Dotyczy to zwłaszcza braku sprecyzowania w art. 87 § 4 k.p.k. terminu dla prokuratora na przekazanie zażalenia i niezbędnych akt sądowi oraz zbyt szeroko zakrojone w § 5 przesłanki pozwalające prokuratorowi przeprowadzić czynność bez udziału pełnomocnika, zanim dojdzie do uprawomocnienia się postępowania, w tym rozpoznania wniesionego do sądu zażalenia. Jeszcze raz pragnę podkreślić, że brak zawężenia wyjątków od wstrzymania wykonalności, może zniweczyć zmiany, jakie niesie otworzenie kontroli sądowej dla decyzji zapadających na gruncie art. 87 § 3 k.p.k.

Mając na uwadze powyższe, stosownie do art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich¹², zwracam się z uprzejmą prośbą o dokonanie analizy wskazanych w niniejszym stanowisku problemów i rozważenie zainicjowania zmian legislacyjnych w projekcie we wskazanych zakresach. Będę także wdzięczny za poinformowanie o stanowisku zajętym w przedstawionej materii.

Łączę wyrazy szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

¹² Dz. U. z 2024 r. poz. 1264 z późn. zm.